

Arş. Gör. Hadra Kübra ERKINAY

Mardin Artuklu Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

ÖZET

Toplumsal bir kurum olan dil, birlikte yaşayan bireyleri birbirine bağlar ve geçmişten bugüne bir köprü görevi üstlenir. Bireyin doğup büyüdüğü aile veya çevresinden öğrendiği ana dili dışında edindiği diller ile birlikte çok dillilik ortaya çıkar. Dillerin değişimli olarak kullanılması şeklinde tanımlanan çok dillilik hem bireysel hem toplumsal bir kavramdır. Çok dilliliğin ortaya çıkma nedenleri bireylerde veya toplumlarda farklılıklar arz edebilir.

Gelişen ve değişen dünyaya ayak uydurmak, iletişimi sağlamak, sosyal, ekonomik ve ticari ilişkileri kuvvetlendirmek, çok kültürlü bölgelerde yaşamak bireylerin veya toplumların kendi ana dilleri dışındaki dilleri öğrenmelerini ve çok dilli bir ortam oluşturmalarını sağlamıştır. Coğrafi, tarihî, kültürel, dinî vb. faktörlerin etkisiyle Mardin’de çok dillilik ortaya çıkmıştır.

Bireyin/toplumun kimliğinin yapı taşları olan diller, korunmak ve sürdürülmek istenir. Doğan, büyüyen, gelişen ve ölen varlıklar olan dillerin birbirleriyle etkileşim içinde olması kaçınılmazdır. Farklı etnik ve dinî grupların yaşadığı Mardin’de çok dilliliğin ortaya çıkışının en önemli nedeni iletişimdir. Çok dillilik aracılığıyla bu diller arasındaki temas, dil etkileşimini sağlamıştır.

Çok dilliliğin kişisel, sosyal, ticari birçok avantajı olduğu gibi hâkim olan dilin azınlık dile baskın gelmesi durumunda dil kaybı veya dil ölümü gibi dezavantajları da söz konusudur. Mardin’de de çok dilliliğin gerektirdikleri Türkçe, Arapça, Kürtçe, Süryanice arasında görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çok dillilik, Dil Etkileşimi, Mardin, Ana dili, Arapça, Kürtçe, Süryanice.

MULTILINGUALISM AND THE CASE OF MARDIN

ABSTRACT

Language which is a social institution connects individuals who live together and acts as a bridge from past to present. The communication of individual with his/her environment is also a part of his/her socialisation process. Multilingualism is a concept that both individual and social. Reasons for the emergence of multilingualism may present differences in individuals or societies.

Because individuals and societies need to adapt to a changing and developing world, communicate with each other, strengthen their social, economic and commercial relations, and live in multicultural areas they need to learn languages besides their mother tongues and thereby create a multilingual environment. Geographical, historical, cultural and religious reasons are emergence of multilingualism in Mardin.

As languages are the basis of identity, individual or societies try to preserve and keep on their languages as the most important indicator of their identity. In a historical city like Mardin in which different ethnic and religious groups have been living together, the co-existence of more than one language is indispensable. The contact between these languages through multilingualism, language interaction is provided.

Multilingualism has many advantages, personal, social, commercial, but also it has disadvantages. Requirements of multilingualism in Mardin is observed on between Turkish, Arabic, Kurdish, Syriac languages .

Keywords: Multilingualism, Interaction of Languages, Mardin, Mother Language, Arabic, Kurdish, Syriac.

Giriş

Tek dillilik kader, çok dillilik ise fırsattır.

Bireyin çevresiyle kurduğu iletişim, onun toplumsallaşma sürecinin bir parçasıdır. İletişim de dil aracılığıyla gerçekleştiği için toplumsallaşma sürecini dil belirler. Bireylerin ve toplumların kimliklerinin "en önemli göstergesi olan dil, muhafaza edilmek durumundadır. Bireyin doğup büyüdüğü ortamda öğrendiği dil ile –ana dil- birlikte çeşitli nedenlerden ötürü başka dilleri de edinmektedir. Dünyadaki bütün çocukların konuştuğu

dil farklı olsa da, hepsinin dil öğrenme süreçleri evrenseldir. Çocuklarda dil öğrenme doğuştan vardır ancak, her çocuk kendi çevresinde konuşulan dili, aile ortamındaki yaşantıları yoluyla doğal olarak öğrenmektedir (Yazıcı, 1999: 7-8).

“Ana dili, bilinçli bir öğrenim olmaksızın edinilen dildir. Anadili, başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunulan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireyin bir toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir” (Aksan 1975: 285). “İnsanlar arası ilişkinin yoğunlaştığı göz önünde bulundurulursa sadece ana dilini bilip konuşmak, monolingual kalmak yeterli olmamakta, en azından bir yabancı dil bilerek bilingual, iki yabancı dil bilerek trilingual olmaya büyük önem verilmektedir” (Atabek 1994: 61). Coğrafi, tarihi, kültürel, dini, ticari vb. birçok faktörün etkisiyle birey başka dilleri öğrenmekle çok dilli olur. Her insan bir dili bildiğine göre ve mutlaka bu dilin bir şeklini (lehçe gibi) kullandığına göre bundan her insanın en azından başlangıç için “çok dilli” olduğu ve çok dilliliğin geliştirilmesi için belli bir potansiyele sahip olduğu söylenebilir. “Bu potansiyel iki şekilde ortaya çıkar: Birincisi bebeklik döneminden itibaren ebeveynlerin iki veya daha fazla dili aktif olarak kullanmasıyla ki bu durum genellikle farklı ana dillere sahip anne-babaların çocuklarında görülür. İkincisi ise bebeklik döneminden sonra iki veya daha fazla dilin öğrenilmesiyle gerçekleşir” (Temel, Bekir 2005: 296).

Dünyada yaklaşık 6000 dilin varlığı göz önünde bulundurulursa birçok ülkede birden fazla dilin konuşulduğu, birçok insanın birkaç dil ile temas halinde bulunduğu ortaya çıkar. Örneğin Papua Yeni Gine’de 3, Nijerya’da 5, Kamerun’da 2, İsviçre’de 4, İtalya’da 7, Kanada’da 2 dil resmi dildir.¹ İngilizce ve Fransızca Kanada’nın resmî iki dilidir. Ancak bu gibi ülkelerde resmî dillerin yanı sıra azınlık dilleri de konuşulmaktadır. İki dilli ülkelerin yanında ‘çok dilli’ ülkeler de vardır: İsviçre gibi. Almanca, Fransızca, İtalyanca ve Romans dili bu ülkenin resmî dilleridir.

Küreselleşen dünyada birlikte yaşama kültürü geleneği ile ana dili dışında başka bir dil öğrenmek gereklilik ve gereksinim haline gelmiştir. Bu gereksinim en başta toplumlar arası ilişkilerin yoğunluk kazanmasıyla ve kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle doğmuştur. Gelişmiş ülkelerde bu durumun bilincine varılmış ve bu doğrultuda eğitim programlarında -özellikle de erken yaşta yabancı dil derslerine yer verilmiştir. Türkiye’de de eğitim sistemi içerisinde dinamik bir yapılaşma gereksinimi doğmuş ve bu yönde

¹ www.wikipedia.org/wiki/Resmi_dil (28 Şubat 2010 tarihinde erişildi).

çalışmalar başlatılmıştır. Ünlü yazar/şair Goethe'nin “Başka dil bilmeyenin kendi dilinden haberi olmaz.” ifadesi de ana dili dışında dil öğrenmek için çaba gösterilmesi gerektiğini destekler niteliktedir.

Çok Dilliliğin Ortaya Çıkış Nedenleri

“Birlikte yaşayan diller tıpkı kültür, inanış gibi birbirinden etkilenir. Çok dillilik, ekonomik ve ticari sebeplerden dolayı aynı platformda dilsel azınlıkların bulunduğu bölgelerde karşımıza çıkabilir. Mesela, Britanya'da Galler bölgesinde yerel bir dil olan Brüttonca (bir Celtic dili) konuşulmasının yanı sıra Fransızca ve İngilizce konuşulmasını örnek gösterebiliriz” (Grosjean 1982: 2). Bazı meslekleri icra edenlerde görülebilmektedir. “Mesela, inşaat işçisi olarak göç eden İtalyanlar buldukları bölgeye bağlı olarak, Fransızca veya İsviçre Almancası konuşmaktadırlar” (Grosjean 1982: 3). Kimi zaman göçe bağlı olarak ortaya çıkan çok dillilik sosyal, ekonomik ve ticari nedenlere dayandırılabilir. “Göçmenler çalıştıkları iş yerlerinde yeni ülkelerinin dilini konuşurken aile ortamında ve yakın dostlarıyla ana dillerini konuşmaya ve korumaya devam etmişlerdir” (Grosjean 1982: 32). Ticaretle uğraşanlar ve iş adamları da seyahat ettikleri bölgelerde konuşulan dilleri de kendi dilleri gibi konuşabilme yeteneğine sahip olmuşlardır. Politik, dini, eğitim ve kültürel sebepler de birden fazla dilin konuşulmasına ortam hazırlamaktadır. Çıkış noktası ne olursa olsun, insanların hareketliliği çok dilliliğin en önemli sebebidir.

Mardin’de Çok Dilliliğin Ortaya Çıkış Nedenleri

1992 yılındaki verilere göre Arapça, Mardin ve Siirt ağırlıklı olmak üzere 400 bin kişi tarafından konuşulmaktadır. Turoyo ve Hertvince gibi lehçeleri ayrı ayrı değerlendirilen Süryanicenin Turoyo lehçesi ise Mardin yöresinde 3 bin civarında insanın anadilidir. ² Buran’ın Dil Atlası (2009) ve Mardin merkezde yapılan ankette “Anadiliniz nedir?” sorusuna “Kürtçe” yanıtının da verilmesi Kürtçenin Mardin’de konuşulan dillerden biri olduğunun göstergesidir. Farklı etnik grupların varlığı ana dili Türkçe olanların yanı sıra farklı dillerin de Mardin’de birlikte yaşamasını sağlamıştır.

²www.haberaktuel.com/turkiyede-kimler-hangi-dili-konusuyor-haberi-217928.html (20 Ağustos 2009 tarihinde erişildi.)

Eğitim ve kültürel nedenlerden dolayı ana dili Arapça, Kürtçe veya Süryanice olan bireyler resmi kurumlar ile eğitim-öğretimdeki dilin Türkçe olması nedeniyle öğrenim görmek ve resmi kurumlardaki işlemlerini halletmek amacıyla günlük hayata dhil olmak isteyen bireyler Türkçeyi doğal olarak öğrenmektedirler.

Sosyal münasebetler ve ticari ilişkiler de Mardin’de çok dilliliğin ortaya çıkmasında önemli rol oynamıştır. Bireylerin şehirde din ve milliyet ayrımı olmaksızın bir arada yaşamaları, ana dilleri dışındaki dilleri öğrenmesini ve bu dilleri sosyal ilişkilerinde aktif olarak kullanmasını sağlamıştır. Arapların Kürt veya Türk, Kürtlerin Arap veya Türk gelin alması, komşuluk ilişkilerinin gelişmiş olması da çok dilli bir ortam oluşturmaktadır.

Bölgenin sınıra yakın olması hasebiyle komşu ülkelerle aynı zamanda bölgenin kendi içerisindeki ticari münasebetlerin sıklığı da çok dilli bireylerin sayısını arttırmıştır. İthalat-ihracatla uğraşanlarla birlikte şoförlerin, esnafın Kürtçe, Arapça ve Türkçeyi (irtibat halinde oldukları ülkelerin –Irak, Suriye, İnan- farklı lehçeleri de dhil) iyi bir şekilde konuşup bu dillerde iletişim kurabildikleri görülmektedir.

Bölge insanın ekonomik münasebetleri de çok dilliliğin ortaya çıkış nedenlerindedir. Kuyumculuk, gmşlk gibi sanatlarla uğraşan Süryanilerin bölgede konuşulan tüm dillerle birlikte turistlerle iletişim kurmak adına İngilizceyi de bildikleri görülür. Yine dericilik mesleğini sürdüren Süryaniler, bölge dilleri dışında iş gereği gittikleri İstanbul’da Rusayı da öğrenmektedirler.

Dini sebepler de çok dilli bireylerin yetişmesi için bir başka etkindir. Zira Mardin’de ana dilleri Süryanice olduğu halde evde ve kendi aralarında başta Arapça olmak üzere Türkçe ve Kürtçe kullanmayı tercih eden Süryanilerin Sryaniceyi ayin, vaftiz, dua gibi dini törenlerinde kullandıkları bilinmektedir. Mardin’deki Arapların ve Kürtlerin genellikle Müslüman olması ve dinin dilinin Arapça olmasının etkisiyle Arapçaya gösterilen hususiyetin arttığı gözlemlenebilir.

Mardin ve çok Dillilik

Mardin’de insanların duygu ve düşüncelerini farklı olarak anlatıp anlayabilmeleri bölgede birden fazla dilin işlevselliğine dikkat çeker. Televizyon, gazete, dergi, internet gibi etkili kitle iletişim araçlarının yoğun bir şekilde kullanılması, genç nüfusun eğitim sürecine dhil olması ve sosyal etkileşimin artması ile birlikte bölgede dillerin etkileşimini ve halkın bölge dillerine hâkim olmasını hızlandırmıştır.



Harita-1: Ahmet Buran, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun Dil Atlası

Ahmet Buran, yayınladığı Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun Dil Atlasında illere göre dillerin dağılımını vermiştir (Buran 2009). Her dilin illere göre dağılımı farklı renklerle belirtilmiştir. Haritanın geneli incelendiği zaman bölgede tek bir dilin kesin bir hâkimiyetinin olmadığı görülmektedir. Mardin ili içinde herhangi bir dilin baskınlığı yoktur. Haritaya göre Mardin merkezde Türkçe, Arapça, Kürtçe; ilçelerde (özellikle Midyat, Nusaybin ve Derik'te) bu dillerin yanı sıra Süryanice, Keldanice ve Ermenice konuşulmaktadır. Haritaya göre Mardin'de Zazaca konuşulmamaktadır. Renklerin yoğunluğuna ve yayılışına göre Mardin'de Arapça, Kürtçe-Türkçe ve Süryanice konuşulmaktadır. Bu sıralanış ile etnik kökeni belirtilmemekte, sadece konuşulan diller gösterilmektedir. Zira etnik kökenin konuşulan dille farklılık gösterebileceği söylenebilir. Yine Mardin'in özellikle merkez ve ilçelerinde farklı etnik gruplarının ortak anlaşma aracı olarak Türkçeyi tercih etmesi haritada Türkçenin yoğun bir şekilde görünmesini sağlamış olabilir. Mardin merkezde 24-65 yaşları arasında uygulanan 100 kişilik ankette meslek grubu, cinsiyeti, ana dili ne olursa olsun istisnasız herkesin Türkçeyi

ana dili kadar konuşup anlayabildiği tespit edilmiştir.³ “Ana diliniz nedir?” sorusuna Mardin’de doğup 3 yaşından itibaren farklı şehirlerde büyüyen 37 yaşındaki biri Türkçe şeklinde yanıtlamıştır. Fakat aynı kişi anne-babasının ana dilinin ve evde konuşulan dilin Arapça olduğunu belirtmiştir. Ebeveynlerin ana dili ile evde konuşulan dilin, bireyin tanımladığı kendi ana diliyle farklılık gösterebileceği anketten çıkarılabilmektedir. Mardin’e meslek, eğitim, evlilik dolayısıyla gelen bireylerin ana dilinin Türkçe olduğuna öteki dilleri sonradan öğrenmeye başladıklarına rastlanmaktadır. Mardinli bireyler “Ana diliniz nedir” sorusuna genellikle Kürtçe, Arapça ve Süryanice şeklinde cevap vermişlerdir. Yine anket sonucuna göre, daha önce ifade edildiği gibi ana dili ne olursa olsun tüm bireylerin Türkçeyi “Bildiğiniz öteki diller” kısmına ekledikleri görülmektedir. Yalnız özellikle 60-65 yaş arasındaki bay veya bayanların Türkçeyi yalnızca anlayıp konuşabildiklerini, Türkçe okuyup yazamadıklarını belirtmektedirler. Anketten genel olarak çıkarılacak öteki sonuç ise evde ortak olarak konuşulan dilin bireyin ana diliyle uyumlu olduğudur. Anne ve babanın dili farklıysa (baba Arapça, anne Kürtçe gibi) birey, her iki dili de iyi bildiğini belirtmektedir. Her bireyin en az iki dilli olduğu anketten çıkarılacak en genel sonuçtur. Ana dili Kürtçe olanlar Türkçeyi çok iyi, Arapçayı da az da olsa bildiklerini; ana dili Arapça olanlar Türkçeyi çok iyi, Kürtçeyi de iyi derecede bildiklerini; ana dili Süryanice olanlar ise Arapçayı, Kürtçeyi ve Türkçeyi de çok iyi bildiklerini söylemektedirler. Elbette ki meslek grubuna göre dillerin sayısı değişmektedir. Örneğin mesleği akademisyen olup ana dili Kürtçe olan bireylerin bölge dilleri dışında İngilizce, Grekçe, Almanca, Fransızca bildiklerini, mesleği papaz, kuyumculuk, dericilik olup ana dilleri Süryanice olan bireylerin bölge dilleri –Arapça, Kürtçe- dışında İngilizce, Rusça gibi dilleri bildikleri dikkat çekmektedir. Bir diğer dikkat çekici unsur ise ana dilleri Süryanice olan bireylerin Arapça ve Kürtçeyi daha sık kullandıklarını söylemeleridir. Bölgede ihtiyaç duyulan iletişim dilinin Arapça ve Kürtçe olması özellikle Mardin merkezde etnik köken olarak Arapların ve Kürtlerin daha yoğun olarak yaşamaları, Süryanilerin başka bölgelere göç etmeleri ile ilgilidir (Erkınay 2012: 130-131). Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü’nün (UNESCO) 21 Şubat Dünya Anadili günü öncesinde yayımladığı "Tehlike Altındaki Diller Atlası"na göre, Türkiye’de ciddi anlamda tehlikede olan diller arasında Süryanicenin olması anketteki verileri doğrular niteliktedir. Ve yine aynı haberde, ‘Türkiye’de her geçen gün dillerin kaybolduğu ve Türkiye’de dil koruma programının olmaması, Türkiye’deki dillerin güvensiz durumda olanlar, ciddi

³ Anketin verileri “Dillerin Birlikteliği ve Çok Dillilik: Mardin Örneği” adlı çalışmadan alınmıştır.

anlamda tehlikeli olanlar, son derecede tehlikeli olanlar, kesinlikle tehlikeli olanlar şeklinde gruplandırılması ve her bir grubun içerisinde birçok dilin olması Türkiye gibi çok dilli, çok kültürlü bir ülke için oldukça sıkıntılı bir durum' ifadeleri yer almaktadır.⁴

Mardin Örneğinde Çok Dilliliğin Avantajları ve Dezavantajları

Çok dillilik kazançtır. Çok dilliliğin ekonomik, ticari, kişisel, sosyal ve bilimsel faydaları vardır. Coğrafi konumu ve tarihî dokusuyla birçok medeniyete ve kültüre beşiklik yapmış Mardin'de birçok dil, din bir arada yaşamaktadır. Farklı inanç ve kültüre sahip olan halkın bir arada yaşaması çok dilli bir ortamın oluşmasını kaçınılmaz hale getirmiştir.

“Tarihsel süreç, hoşgörü ortamını yarattığı gibi, kültürlerin birbirlerinin dillerine de saygı göstermelerini sağlamaktadır” (Cengiz 2006: 46). ‘Bir dil bir insan’ düsturundan yola çıkarak çok dilliliğin Mardin'deki her bireye kültürel zenginlik kattığı bilinen bir gerçektir.

Çok dillilik istifade edilemediği durumlarda dezavantaja dönüşebilir. Bu dezavantajlık özellikle sosyal ve kültürel alanlar üzerinde kendini göstermektedir. Toplumun büyük çoğunluğu tarafından kullanılan baskın dil belli bir kesim tarafından kullanılan dile hâkim olur. Sosyal yaşam alanı içerisinde kullanılan hâkim dil diğer dile göre daha itibarlı bir dil olma avantajını da kazanacaktır.

Toplu halde yaşayan insanlar arasında bildirişim kaçınılmaz bir ihtiyaçtır. Nitekim dil de insanın bu ihtiyacından doğmuştur. Aynı toplumun üyeleri arasında iletişim ve bildirişim nasıl bir ihtiyaç ve gereklilikse topluluklar, milletler arası iletişim ve bildirişim de bir ihtiyaçtır. Tarihte aynı coğrafyayı paylaşan, iç içe ya da yan yana yaşayan topluluklar arasında, komşuluk, ticaret, turizm ve kültürel ilişkiler dolayısıyla dil ilişkileri de gerçekleşmiştir.

Birden fazla dilin konuşulduğu ve etkileşim içinde olduğu Mardin'de dil karmaşasının ve kelime ödünç almanın yaşanması tabii bir durumdur. Arapça-Türkçe; Kürtçe-Arapça; Süryanice-Arapça ile karışık bir şekilde bir arada kullanılmaktadır. Örneğin; Arapça “Nasılsın” sorusuna “Baş ene” şeklinde cevap verilmesi oldukça yaygındır. ‘baş’ Kürtçe iyi; ‘ene’ Arapça ben demektir. “Veya öğrencinin “Muallim attana ödev” yani “Öğretmen bize ödev verdi” cümlesinde ödev sözcüğünün Türkçe öteki sözcüklerin Arapça olduğu görülmektedir. “Gelmiyorsun sen” cümlesi her ne kadar

⁴ www.bianet.org/bianet/bilim/112702-unesco-turkiyede-15-dil-tehlikede (20 Şubat 2009 tarihinde erişildi.)

Türkçede düz ve olumsuz bir cümle olarak görülse de Arapçada düz cümle gibi görünen yapıların aynı zamanda vurgulama yöntemiyle soru cümlesi olarak kullanılması bu cümlede de sondaki ‘r’ harfi vurgulu, ‘u’ sesi de uzun sesletilerek cümleye soru ifadesi katılmaktadır. Yine Süryanilerin Süryanice “tovono ya da kayisono” iyiyim anlamına gelen sözcükleri kullanmak yerine Süryanice “Nasılsın” sorusuna “Başno” şeklinde cevap vermektedirler. “baş” Kürtçe iyi; “ono” Süryanice “ben” anlamına gelmektedir. Kürtçede kullanılan buyurun anlamındaki “Kerem ke” deki “Kerem” Arapça ikram anlamında, “-ke” ise Kürtçe bildirme ekidir. Türkçe-Arapça etkileşimi “paşa, ağa, beg (bey)” gibi Türkçe sözcüklere Arapça çokluk eki olan “-at” ekinin eklenmesiyle “paşavât, agavât, begavât” şeklinde kullanılmasıyla kendini gösterir.

Sonuç

Bir dil kendi yaşam alanı sınırları içerisinde ölebilir, bir dil derinlerde korunulmaz, dil alıştırmaya yapmalı, kullanılmalı; aksi takdirde paslanır, zarar görür ve ölür. Birden fazla kültürün bir arada yaşadığı toplumlarda dillerin etkileşim kurması kaçınılmazdır. “İki dil temas halinde olduğunda dillerden birisi bir veya iki kuşak içerisinde zarar görür ve neticede ölür. Diğer yandan, bir temas durumu dillerden birisinin diğerini etkilemesi sonucunda dillerden birisi veya her ikisi de değişime uğrar” (Aarssen 1996: 6). Birden fazla dilin kullanıldığı bölgelerde dillerden biri etkin/hâkim dil olacaktır. Çok dilli bireyin bildiği diller dil kullanım alanları içerisinde eşit olarak kullanılmamaktadır.

Mardin’de Araplar, Kürtler, Süryaniler kendi ana dillerini yazılı, görsel olarak kullanmamaktadırlar. Ana dillerini sözlü iletişimde (dinleme-konuşma) aktif olarak kullanırken dilin üst becerileri olan yazılı iletişimde (okuma-yazma) eğitim dili olan Türkçeyi kullanmaktadırlar. Şifahî olarak kullanılan ve nesilden nesile sadece sözlü olarak aktarılan bu dillerin unutulmaya yüz tutacağı, her geçen asır sözcük kaybedeceği, dominant olan dilin altında ezilmeye mahkûm kalabileceği göz önünde bulundurularak dil kaybını önleyecek atılımlarda bulunulmalıdır.

Mardin’de Türkçe, Arapça, Kürtçe ve Süryanicenin kullanılmasıyla birlikte, Mardin’de çok dillilik mevcuttur ve bu Mardin’de kültürel zenginliği sağlamaktadır. Bu diller hem şehrin çeşitli yerlerinde farklı kişiler tarafından kullanılmakta hem de bu dillerin en az iki ya da üçü yöre insanı tarafından bilinmektedir.

KAYNAKÇA

AARSSSEN, Jeroen (1996), *Relating Events In Two Languages*, Amsterdam: Tilburg University Press.

AKSAN, Doğan (1975), *Anadili*, *Türk Dili Dergisi*, Cilt: 31, Sayı: 285, s: 423-434.

ATABEK, E. (1994), *Çocuklar, Büyükler ve Tavşanlar*, Altın Kitaplar Yayın Evi, 1. bs.

BURAN, Ahmet (2009), *Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun Dil Atlası*, Biyografi Net İletişim ve Yayıncılık, İstanbul

CENGİZ, Âlim Koray (2006), *Dil-Kültür İlişkisi Açısından Hatay'da İki Dillilik*, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay

ERKINAY, Hadra Kübra (2012), *Dillerin Birlikteliği ve Çok Dillilik: Mardin Örneği, Genç Akademisyenlerin Perspektifinden Birlikte Yaşama*, 1. Baskı, DA Yayıncılık, s. 121-141.

GROSJEAN, François (1982), *Life With Two Languages*, U.S.A.: Harvard College.

TEMEL, Z. Fulya, BEKİR, ŞİMŞEK H. (2005) *Erken Çocukluk Döneminde İkinci Dil Kazanımı*, *Türk Dili* sayı 640, cilt 89, s.294-298.

YAZICI, Zeliha (1999), *Almanya ve Türkiye'de Anaokuluna Devam Eden 60-76 Aylar Arasındaki Türk Çocuklarının Dil Gelişimi ile Okuma Olgunluğu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi: Basılmamış Yüksek Lisans Tezi

www.bianet.org/bianet/bilim/112702-unesco-turkiyede-15-dil-tehlikede (20 Şubat 2009 tarihinde erişildi)

www.haberaktuel.com/turkiyede-kimler-hangi-dili-konusuyor-haberi-217928.html, (20 Ağustos 2009 tarihinde erişildi)

www.wikipedia.org/wiki/Resmi_dil (28 Şubat 2010 tarihinde erişildi)